

Maatschappelijk Verantwoord Beleggingsbeleid SP TNO

Duurzaamheidsbeleid Q3 2024

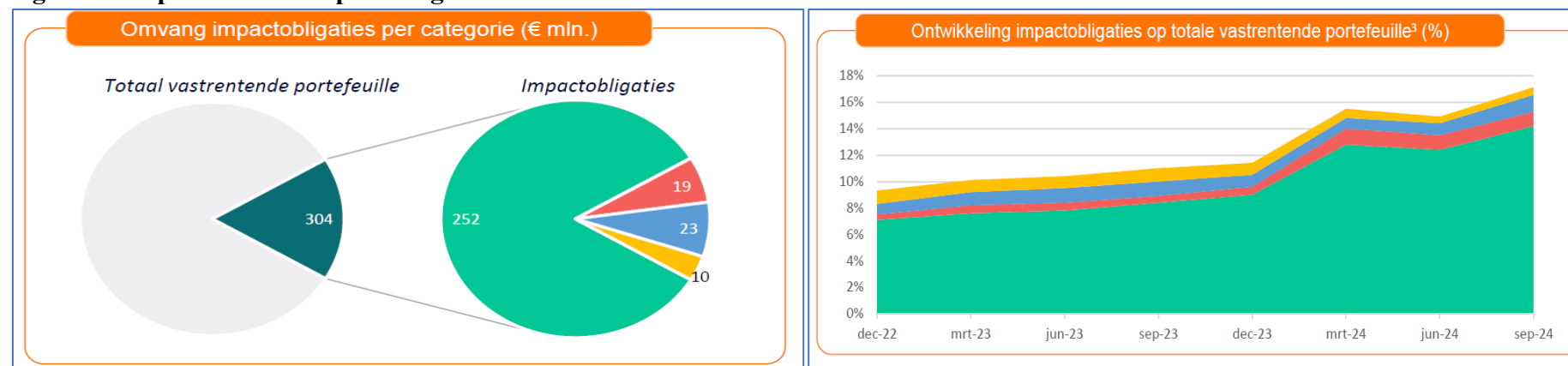
- **Beleggen met impact via obligaties**

Sinds begin 2023 belegt pensioenfonds TNO in impactobligaties. Dat zijn obligaties, uitgegeven door o.a. bedrijven en (lokale) overheden, die passen bij de ambitie van het pensioenfonds om positieve impact te maken op duurzaam en/of sociaal gebied, van sociale projecten die ongelijkheid verminderen of ouderenzorg verbeteren, tot het verbeteren van openbaar vervoer of het realiseren van duurzame energieprojecten.

Er wordt onderscheid gemaakt naar de volgende categorieën van impactobligaties waarbij qua definities wordt aangesloten bij internationale standaarden zoals de Green Bond Principles¹: ■ Groen, ■ Sociaal, ■ Duurzaam en ■ Sustainability-linked²

Figuur 1 laat zien hoeveel het pensioenfonds investeert in verschillende impactobligaties. Eind september 2024 is er €304 miljoen belegd in impactobligaties. Dit bedrag komt overeen met ca. 17,0% van de vastrentende portefeuille (exclusief hypotheek).

Figuur 1: Exposure naar impactobligaties

¹ <https://www.icmagroup.org/sustainable-finance/the-principles-guidelines-and-handbooks/green-bond-principles-gbp/>

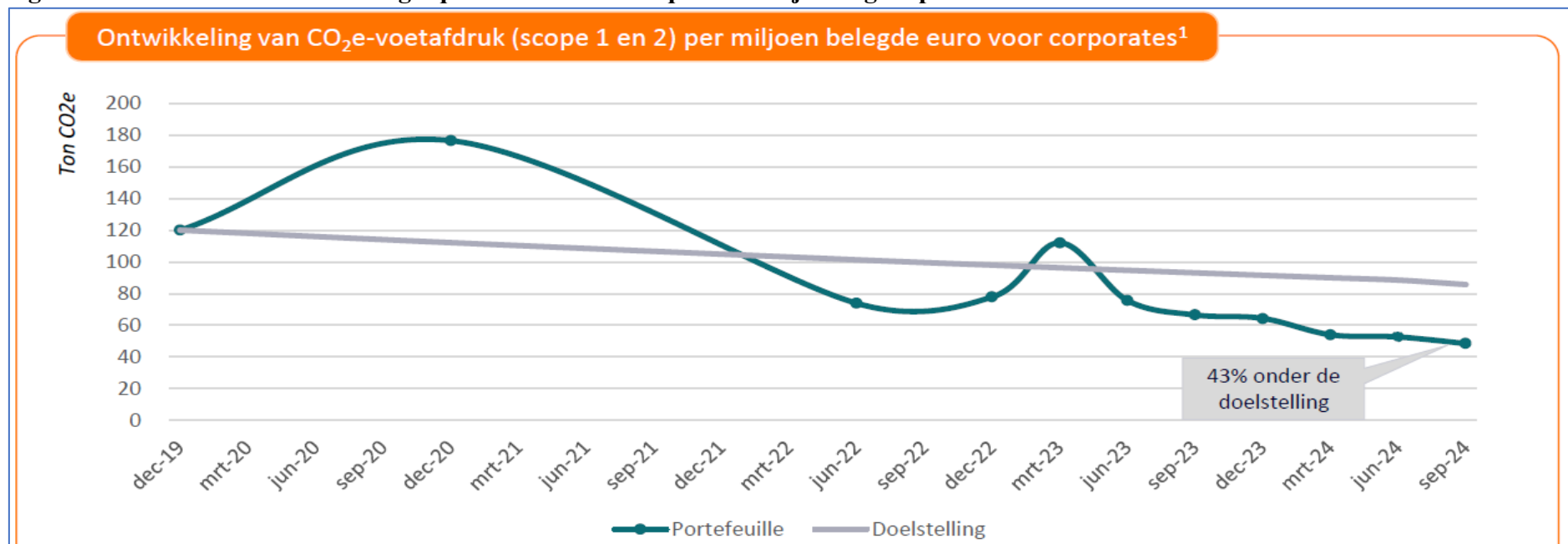
² Sustainability linked bonds zijn obligaties waarbij de uitgever minder rente op de obligatie betaalt als vooraf vastgestelde duurzame doelstellingen worden behaald.

- **Voortgang CO₂e-reductie**

Op de klimaatconferentie van Parijs is bepaald dat de temperatuurstijging ten opzichte van de pre-industriële periode ver onder de twee graden moet blijven, bij voorkeur onder de anderhalve graad. Dit betekent dat ten opzichte van 2019, toen het klimaatcommitment van de financiële sector in Nederland werd getekend, een jaarlijkse CO₂e -reductie van ten minste 7% moet worden gerealiseerd.

Pensioenfonds TNO meet de CO₂e-voetafdruk van zijn beleggingen, althans die van de liquide aandelenportefeuille en die van de liquide bedrijfsobligaties (samen ca. 50% van de totale beleggingsportefeuille). De meting gebeurt op basis van de scope 1³ en scope 2⁴- gegevens van de betrokken bedrijven in de betreffende portefeuilles. Uit **figuur 2** kan worden afgeleid dat het pensioenfonds vóórloopt op de doelstelling.

Figuur 2: CO₂e-reductiedoelstelling liquide aandelen en liquide bedrijfsobligatieportefeuilles

³ Scope 1: de directe CO₂-uitstoot veroorzaakt door eigen installaties binnen een organisatie; bv. eigen gasverbruik en eigen brandstofverbruik.

⁴ Scope 2: de indirecte CO₂-uitstoot van een bedrijf door opwekking van ingekochte en verbruikte elektriciteit- of warmte.

- **Stemgedrag Paris Aligned Benchmark (PAB) aandelenfonds**

Pensioenfonds TNO heeft in augustus 2023 de overstap gemaakt naar een Paris Aligned wereldwijde aandelenfonds waarbij de mogelijkheid werd geboden om op afstand te stemmen op aandeelvergaderingen van bedrijven die in de portefeuille zitten. Stemmen op aandeelhoudersvergaderingen wordt gezien als een effectieve manier om bedrijven te beïnvloeden om hun gedrag te veranderen zodat negatieve impact wordt ingeperkt en positieve impact wordt vergroot.

Voor wat betreft het stemgedrag van het pensioenfonds is aansluiting gezocht bij de duurzaamheidsthema's die het pensioenfonds belangrijk vindt. Dit resulteerde erin dat de fondsmanager, namens het pensioenfonds, is gevraagd te stemmen overeenkomstig het SRI-beleid van ISS (<https://www.issgovernance.com/file/policy/active/specialty/SRI-International-Voting-Guidelines.pdf?v=1>). Kenmerkend van dit beleid is dat het een brede focus heeft op klimaat, met daarnaast ook veel aandacht voor sociale en governance vraagstukken. Een beperkende factor is dat bepaalde effecten en markten buiten het toepassingsgebied van dit stemprogramma vallen op grond van o.a. de lokale marktregels (verbod om stem uit te brengen door participanten in beleggingsfonds), kostenoverwegingen of wanneer aandelen op dat moment zijn uitgeleend.

In het 3^e kwartaal van 2024 is op 16 aandeelhoudersvergaderingen op 220 voorstellen gestemd overeenkomstig het beleid van ISS. Het merendeel van de voorstellen is door het management van de bedrijven op de agenda gezet, in sommige gevallen door aandeelhouders. Op 64 van die voorstellen (+/- 29% van het totaal) stemde ISS, namens pensioenfonds TNO, tegen, blanco of onthield het zich van stemming.

Op onze website, in het **'Vote summary report Q3 2024'** wat een onderdeel is van onze stewardshippublicatie, ziet u hoe wij op welke aandeelhoudersvergaderingen in de periode juli t/m september 2024 hebben gestemd overeenkomstig het SRI-stembeleid van ISS.

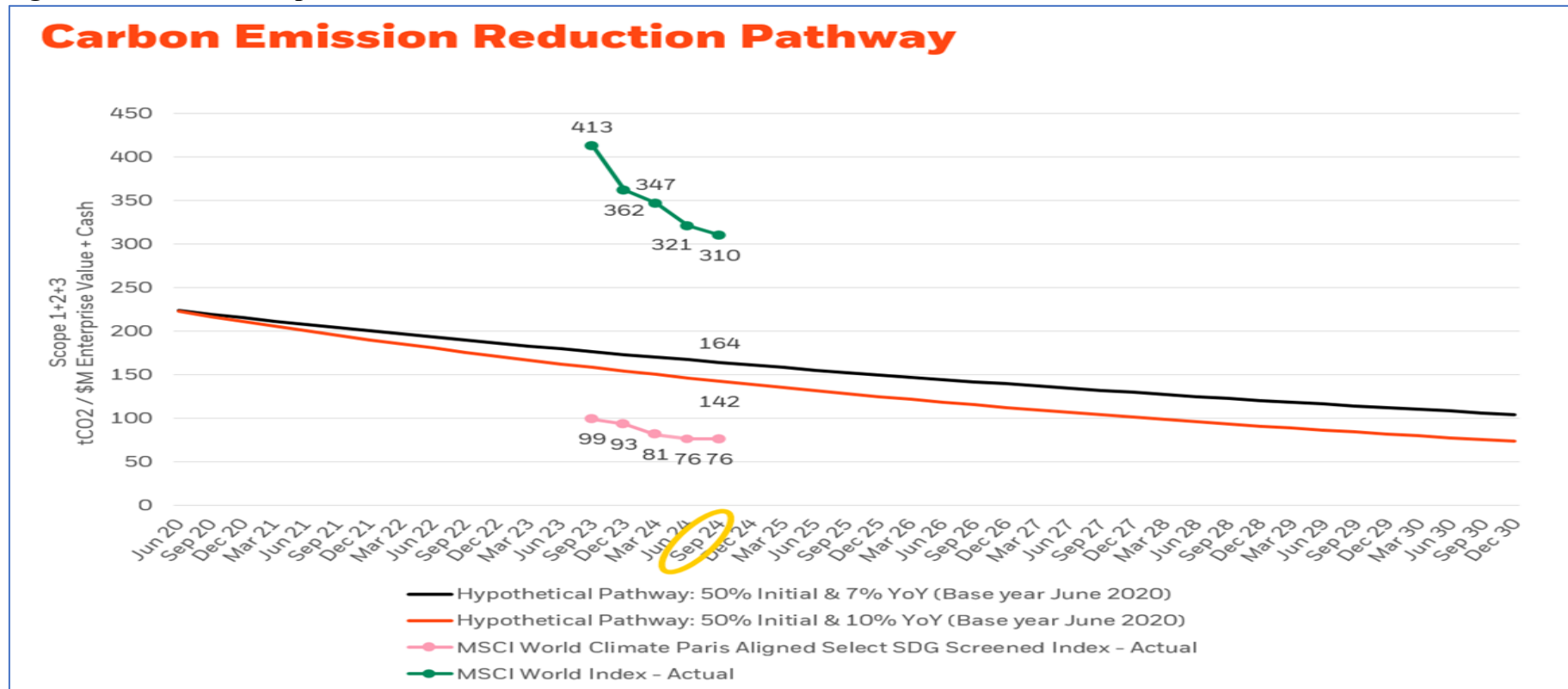
- **CO₂-reductie Paris Aligned Benchmark (PAB) aandelenfonds**

In augustus 2023 is pensioenfonds TNO, qua aandelenexposure naar ontwikkelde markten, overgestapt naar een Paris Aligned beleggingsfonds voor wereldwijde aandelen. Het doel van dit aandelenfonds is om de koolstofintensiteit op jaarbasis met minimaal 10% terug te dringen.

Figuur 3 laat de CO₂-uitstoot van het PAB-aandelenfonds vanaf 30 juni 2020 tot heden zien.

Eind september 2024 is de CO₂e-intensiteit van het PAB-fonds met een niveau van 76 fors lager dan de doelstelling van 142. Met de investering in het PAB-aandelenfonds wordt het klimaatrisico aanzienlijk gereduceerd.

Figuur 3: CO₂e-reductiepad PAB-aandelenfonds

- **Uitsluitingslijsten Q3 2024**

Pensioenfonds TNO sluit directe beleggingen in sommige bedrijven en landen uit. Welke dat zijn, wordt bepaald aan de hand van uitsluitingscriteria. In onderstaande **tabel 1** zien we welke criteria dat zijn en hoeveel ondernemingen en landen eind september 2024 zijn uitgesloten.

Tabel 1: Aantal uitgesloten bedrijven en landen september 2024

Bedrijven	Uitsluitingscriteria	Omschrijving	Aantal bedrijven
Ernstige schending van de UN GCP	principle 1	Bedrijven die de internationaal aanvaarde mensenrechten niet steunen en respecteren.	38
	principle 2	Bedrijven die medeplichtig zijn aan het schending van mensenrechten.	83
	principle 3	Bedrijven die de vrijheid van vakvereniging en de effectieve erkenning van het recht op collectieve onderhandelingen niet steunen;	2
	principle 4	Bedrijven die zich niet inspinnen voor de uitbanning van alle vormen van gedwongen of verplichte arbeid.	17
	principle 5	Bedrijven die zich niet inspinnen voor de effectieve afschaffing van kinderarbeid.	0
	principle 7	Bedrijven die geen voorzorg betrachten bij hun benadering van milieu-uitdagingen.	33
	principle 10	Bedrijven die corruptie niet tegengaan, inclusief afpersing en omkoping.	10
Tabak	Producent	Omzetafhankelijkheid >5%	67
	Retailer	Omzetafhankelijkheid >5%	30
	Producent en retailer	Omzetafhankelijkheid >5%	3
Controversieel	Clustermunitie	AFM-clustermunitielijst	5
	Controversiële wapens	Omzetafhankelijkheid >0%	98
Fossiele brandstoffen	Steenkoolproducenten	Omzetafhankelijkheid >5%	76
	Nutbedrijven (steenkolen)	Omzetafhankelijkheid >50%	32
	Niet-traditioneel fossiel	Omzetafhankelijkheid >5%	102
Overig	Sancties	Voornameijk Russische bedrijven	56
Totaal			652
Landen	Uitsluitingscriteria	Omschrijving	Aantal landen
	Sanctiewetgeving	Landen die door de Verenigde Naties en/of Europese Unie zijn gesanctioneerd	17
	Freedom House	Landen die 'NOT-free' zijn volgens Freedom House	67
Totaal (inclusief overlap)			67

In vergelijking met vorige kwartaal zien we dat op totaalniveau het aantal bedrijfsuitsluitingen iets is gedaald, van 731 in het tweede kwartaal in 2024 naar 652 in het derde kwartaal.

Het aantal landen waarin wij als pensioenfonds niet willen beleggen, is dit kwartaal gelijk gebleven op 67.